

PEDAGOGIK TEXNIKANI SHAKLLANTIRISHDA BO'LAJAK

O'QITUVCHILARNING MUSTAQIL ISHLARINING O'RNI

Dilnoza Inoyatova Qunonboy qizi

Qo'qon Universiteti ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada pedagogik texnikani shakllantirishda bo'lajak o'qituvchilarning mustaqil ishlarining o'rnini to'g'risidagi fikrlar yoritilgan.

Kalit so'zlar: o'qituvchi, pedagog, texnika, shakl, vazifa, ta'lim, kompetensiya.

Bo'lajak o'qituvchining pedagogik texnikasini shakllantirish universitet tayyorlashning asosiy vazifalaridan biridir. Universitet kelajakdagi o'qituvchiga o'z ta'lim jarayonini ishonchli va samarali qurish imkonini beradigan kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishi kerak.

1. O'quv rejalari va dasturlari:

A) Pedagogik texnologiya bo'yicha maxsus kurslarning o'quv rejasiga kiritilishi: bunday kurslar pedagogik texnologiyaning nazariy asoslarini qamrab olishi, o'qitishning turli uslub va texnologiyalarini joriy etishi, o'quv jarayonini rejalashtirish va tashkil etish tamoyillarini o'rganishi kerak.

B) Pedagogik texnologiya elementlarini boshqa fanlar bilan integratsiyalashuvi: bu bo'lajak o'qituvchilarga nazariy bilimlarni amaliyotda qanday qo'llash mumkinligini ko'rish va turli ta'lim sharoitlarida pedagogik texnologiyadan foydalanish ko'nikmasini shakllantirish imkonini beradi[1].

C) Pedagogika fanlarini o'qitishda zamonaviy o'qitish uslublari va texnologiyalaridan foydalanish: bu talabalarga o'qitishning turli innovatsion yondashuvlari bilan tanishish va ulardan foydalanish tajribasini orttirish imkonini beradi.

2. Amaliy mashg'ulot (o'qituvchilik amaliyoti):

- Turli ta'lim muassasalarida o'quv amaliyotini tashkil etish: bu bo'lajak o'qituvchilarga bolalar bilan ishlashda amaliy tajriba orttirish, universitetda olingan nazariy bilimlarni qo'llash va ularning o'qituvchilik faoliyatiga tayyorligini baholash imkonini beradi[2].

- Tajribali o'qituvchilar rahbarligida amaliy mashg'ulotlar o'tkazish: tajribali o'qituvchilarning ustozligi bo'lajak o'qituvchilarning malaka va malakalarini oshirishga, maslahat va tavsiyalar olishga yordam beradi[3].

- Fikrlash va o'z-o'zini tahlil qilish usullarini amaliyotda qo'llash: bu o'qituvchilarga o'z ishlarini baholash, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash va yaxshilash yo'llarini izlash imkonini beradi.

3. Simulyatsiya modellaridan foydalanish:

- Pedagogik vaziyatlarning simulyatsiya modellarini ishlab chiqish va ulardan foydalanish: bu talabalarga xavfsiz va boshqariladigan muhitda turli pedagogik harakatlarni amalga oshirish imkonini beradi[4].

- O'yin asosida o'qitish modellarini yaratish: o'quvchilarning rolli o'yinlarda, simulyatsiya o'yinlarida va boshqa turdagi o'yinlarni modellashtirishda ishtirok etishi ularning muloqot qilish, o'quv jarayonini tashkil etish va rejalashtirish sohasidagi kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi.

- Pedagogik vazifalarni simulyatsiya qilish uchun kompyuter dasturlarini qo'llash: kompyuter dasturlari sizga real vaziyatlarni yaratish va o'qituvchilik mahoratini mashq qilish uchun mashqlarni bajarish imkonini beradi[5].

Universitetda pedagogik texnologiyani shakllantirish jarayonini tashkil etish tizimli va keng qamrovli bo'lishi kerak. Nazariy tayyorgarlik, amaliy ish va simulyatsiya modellaridan foydalanishning uyg'unligi bo'lajak o'qituvchilarga zarur kompetensiyalarni shakllantirish, kasbiy tajriba orttirish va o'z qobiliyatiga ishonchni qozonish imkonini beradi[6].

Bilimlar tezda eskirib borayotgan va kompetensiyalarga qo'yiladigan talablar doimiy ravishda o'zgarib borayotgan zamonaviy dunyoda nafaqat an'anaviy o'qitish, balki yangi bilim, uslub va texnologiyalarni mustaqil ravishda izlash qobiliyati ham muhim rol o'ynaydi. Shu nuqtai nazardan, talabalarni mustaqil ishlashga va yangi echimlarni topishga undash muhim ahamiyatga ega.

Mustaqil ishlashni va yangi usullar va texnologiyalarni izlashni qanday rag'batlantirish kerak:

1. Ishonchli muloqot muhitini yarating:

- Sinfda hurmat va ishonchli o'zaro munosabatlar muhitini yarating: bu erda talabalar o'z nuqtai nazarini bildirishdan, savol berishdan, o'z yechimini taklif qilishdan qo'rqmaydilar.

- Talabalarning tashabbuslariga qiziqish bildiring: ularning g'oyalari va takliflari g'ayrioddiy yoki nostandart bo'lib tuyulsa ham qo'llab-quvvatlang[7].

- Mustaqil ish uchun mukofot tizimini yarating: maqtoov, tasdiqlash, yuqori baholar, o'z ishingizni tanlovlarda, konferentsiyalarda va maktab gazetalarda taqdim etish imkoniyati.

2. Turli xil o'qitish usullari va texnologiyalaridan foydalaning:

- Ta'lim jarayoniga loyiha faoliyatini kiritish: talabalarga mavzuni mustaqil tanlash, loyihani rejalashtirish va amalga oshirish, turli ma'lumotlar manbalaridan foydalanish, jamoada ishlash, ish natijalarini taqdim etish imkonini beradi.

- Tadqiqot usullaridan foydalaning: talabalarga mustaqil ravishda gipotezalarni shakllantirish, tajribalar o'tkazish, olingan ma'lumotlarni tahlil qilish va xulosalar chiqarish imkonini beradi.

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish: talabalar mustaqil ravishda Internetda ma'lumot izlashlari, taqdimotlar, videoroliklar yaratish, bloglar yozish, onlayn konferentsiyalarda qatnashishlari mumkin, bu esa ularning axborot kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

3. Tanqidiy fikrlash va ijodkorlikni rag'batlantirish:

- Talabalarni ma'lumotni tahlil qilishga, o'z nuqtai nazarini shakllantirishga, kelishmovchilikni bildirishga undash: bu ularga nafaqat bilimlarni o'zlashtirishga, balki tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga ham imkon beradi.

- Ijodiy tashabbuslar va innovatsion yechimlarni rag'batlantirish: talabalarni muammolarni hal qilishning yangi usullarini topish va original g'oyalarni taklif qilish urinishlarida qo'llab-quvvatlash[8].

4. Turli xil axborot manbalariga kirishni ta'minlash:

- Maktabda kitob va jurnallarning boy tanloviga ega kutubxona yarating, elektron resurslardan foydalanishni ta'minlang: bu o'quvchilarga o'zlarini qiziqtirgan mavzularni mustaqil o'rganish, yangi uslub va texnologiyalarni topish imkonini beradi[9].

- Ilmiy-tadqiqot institutlari, muzeylar, kutubxonalarga ekskursiyalarni tashkil eting: bu talabalarga bilimlarni amaliyotda qanday qo'llanilishini ko'rish, turli kasblardagi mutaxassislarining ishi bilan tanishish va ehtimol yangi bilim sohasiga qiziqish bildirish imkonini beradi[10].

Mustaqil ishlashni rag'batlantirish, yangi usul va texnologiyalarni izlash zamonaviy ta'limning asosiy elementidir. Bunday yondashuv nafaqat bilimlarni talabalarga uzatish, balki ularni mustaqil ravishda o'rganish, muammolarni hal qilish va atrofdagi dunyoning o'zgaruvchan sharoitlariga moslashishga o'rgatish imkonini beradi. Xulosa qilib aytganda, bo'lajak o'qituvchining pedagogic texnikasini shakllantirish bugungi kunnida o'qituvchiga qo'yiladigan zamonaviy talabdir[11].

1. Pedagogik texnologiyaning shakllanishi uzluksiz jarayondir: U universitetda boshlanib, o'qituvchining butun kasbiy faoliyati davomida davom etadi va doimiy ravishda o'z-o'zini takomillashtirishni talab qiladi.

2. Pedagogik texnika shunchaki malakalar majmui emas, balki tizimdir: U o'qitishning samarali uchun zarur bo'lgan chuqur bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlarni o'z ichiga oladi.

3. Nazariy tayyorgarlik va amaliy tajriba uzviy bog'liqdir: Universitet mustahkam nazariy bazani ta'minlashi kerak, maktabdagi amaliyot esa bilimlarni real darajada qo'llashga yordam beradi[12].

4. Innovatsion o'qitish usullari va texnologiyalaridan foydalanish muhim: Zamonaviy o'qituvchilar raqamli vositalar va onlayn platformalardan foydalanishda malakali bo'lishi kerak.

5. O'qituvchining kommunikativ kompetentsiyalarini rivojlantirish zarur: o'quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali o'zaro munosabatlarni o'rnatish qobiliyati o'qitishdagi muvaffaqiyat kalitidir[13].

6. Bo'lajak o'qituvchilarda tanqidiy fikrlashni shakllantirish muhim vazifadir: Axborotni tahlil qilish, asosiy narsani ajratib ko'rsatish va asosli xulosalar chiqarish qobiliyati ta'lim jarayonida ham, hayotda ham zarur.
7. O'qituvchilar ta'lim tizimidagi doimiy o'zgarishlarga tayyor bo'lishi kerak: uzluksiz o'z-o'zini tarbiyalash, yangi mahsulotlarni kuzatish va yangi yondashuvlarni qo'llash muvaffaqiyat kalitidir[17].
8. O'qituvchilarning ijodiy tashabbusi va nostandart yechimlarini rag'batlantirish: Bu ularning kasbiy mahoratini oshirishga, o'qitishga ijodiy yondashishni rivojlantirishga xizmat qiladi.
9. Universitet zamonaviy resurslar va o'qitish vositalaridan foydalanishni ta'minlashi kerak: Kutubxonalar, onlayn platformalar, multimedia dasturlari – bularning barchasi bo'lajak o'qituvchilar ixtiyorida bo'lishi kerak[14].
10. O'qituvchining reflektiv ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik texnikaning ajralmas qismidir: O'z ishini tahlil qilish, uning samaradorligini baholash va zarur tuzatishlar kiritish malakasi mutaxassisning asosiy mahoratidir.
11. Universitet va maktab o'rtasidagi hamkorlik pedagogik texnologiyaning muvaffaqiyatli shakllanishining garovidir: Maktabdagi amaliyot nazariy tayyorgarlik bilan chambarchas bog'liq bo'lishi kerak[15].
12. Universitetda ijodkorlik, o'zaro tushunish va o'zaro yordam muhitini yaratish: Bu bo'lajak o'qituvchilarga o'z salohiyatini yuzaga chiqarish, o'ziga ishonch va ishtiyoq bilan kasbga kirishish imkonini beradi.
13. O'quv dasturlari va pedagogik texnologiyani ishlab chiqish usullarini doimiy ravishda takomillashtirish zarur: Ta'lim tizimi moslashuvchan bo'lishi va o'zgaruvchan davr talablariga mos kelishi kerak[16].
14. Pedagogik texnologiya ta'lim maqsadlariga erishish vositasidir: U o'quvchilarda nafaqat bilimlarni, balki zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatli hayot kechirish uchun zarur bo'lgan asosiy kompetensiyalarni ham shakllantirishga qaratilgan bo'lishi kerak.
15. Pedagogik texnologiyani shakllantirish ta'lim kelajagiga qo'yilgan sarmoyadir: Ijodkorlikka, yangilikka, doimiy o'z-o'zini rivojlantirishga tayyor insonlar o'qituvchi sifatida kelishi kerak.

ADABIYOTLAR:

1. FARMONOVA, S. (2022). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA TA'LIM MAZMININI YANGILASH VA ONA TILI O 'QITISHNI IJODIY TASHKIL ETISH. " ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКМЕОЛОГИЯ" международный научно-методический журнал, 2(2).
2. Farmonova, S. (2021). Pedagogical and Innovative Activities in Project Education. International Journal of Culture and Modernity, 1(6), 176-180.

3. Farmonova, S. (2021). Opportunities for the Development of the Communicative Culture of Future Teachers through the Design of Teaching. *International Journal of Culture and Modernity*, 11, 172-175.
4. FARMONOVA, S. M. (2020). Improvement of Professional Thinking in Future Teachers. *International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology*, 7(05), 251-257.
5. Farmonova, S. (2019). THE TOLE OF THE PROJECT TEACHING TOOL IN DEVELOPING THE COMMUNICATIVE CULTURE OF FUTURE TEACHERS. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(6), 434-441.
6. Farmonova, S. (2023). The essence of student and Pearson's mathematical-statistical method in the development of communicative culture of future teachers through project education. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 420, p. 10006). EDP Sciences.
7. Фармонова, Ш. М. (2022). ОЎЗАКИ МАШҚЛАР ЁРДАМИДА БОШЛАНҒИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ МУСТАҚИЛ ФИКРЛАШИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ. *Scientific Impulse*, 1(5), 805-816.
8. Фармонова, Ш. М. (2022). ЛОЙИҲАВИЙ ТАЪЛИМ ВОСИТАСИДА БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИНГ КОММУНИКАТИВ МАДАНИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ КАСБИЙ–ПЕДАГОГИК ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ҚИЛИШ. *BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI*, 2(4), 311-316.
9. FARMONOVA SHABON MUXAMADOVNA. (2024). Modeling the Activity of Teachers and Students in the Context of Educational Content. *Excellencia: International Multi-Disciplinary Journal of Education* (2994-9521), 2(5), 1558-1560.
10. FARMONOVA SHABON MUXAMADOVNA. (2024). Using Foreign Experiences in the Training of Future Teachers. *Excellencia: International Multi-Disciplinary Journal of Education* (2994-9521), 2(5), 1561-1565.
11. Narmaxmatovna, P. N. (2023). LINGUOCULTURAL STUDY OF STYLISTIC DEVICES. *Conferencea*, 12-15.
12. Abdunabiyev, A., & Panjiyeva, N. (2022). PROBLEMS OF TRANSLATING ENGLISH ADVERTISING SLOGANS INTO UZBEK LANGUAGE. *InterConf*.
13. Narmaxmatovna, P. N. The Usage of Stylistics and Linguistics in the Uzbek and English Language. *JournalNX*, 32-33.
14. Панжиева, Н. Н. (2022). ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ. *European Journal of Interdisciplinary Research and Development*, 9, 37-39.
15. Панжиева, Н. Н. (2022). НОВЫЕ ПОДХОДЫ К ИЗУЧЕНИЮ СТИЛИСТИЧЕСКИХ ПРИЁМОВ. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(5), 517-521.

16. Панжиева, Н. Н., & Нармуродова, Д. (2020). СЕМАНТИКО-ОНОМАСИОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ НАИМЕНОВАНИЙ ЛИЦ (НА МАТЕРИАЛЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА). Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук, (6), 85-91.
17. Панжиева, Н. Н. (2018). Прагматические характеристики оценочного слова (на материале английского языка). Евразийский научный журнал, (10), 93-95.

